
Å skrive må læres

PETTER GJERSVIK

Petter Gjersvik (f. 1952) er medisinsk redaktør i Tidsskriftet, dr.med. og førsteamanuensis og undervisningsleder i hud- og veneriske sykdommer ved Universitetet i Oslo.

Leger skal registrere, resonnerer og begrunne. Derfor må medisinstudenter trene og testes i evnen til å formulere seg.

Foto: Einar Nilsen

Alle leger skriver. Få skriver vitenskapelige artikler, men nesten alle skriver journalnotater, henvisninger, prøveremisser, epikriser og legeerklæringer (1). Omfanget av en leges skriftproduksjon er stort, enten legen skriver for hånd (noe som er sjeldent nå), på tastatur, med diktafon eller med talegjenkjenning. Ettersom mange pasienter behandles av mange leger ved mange avdelinger og i ulike deler av helsevesenet, må det som skrives være lesbart, dekkende, poengtert og relevant. Kliniske beslutninger og godt samarbeid er avhengig av at leger skriver gode notater, brev og henvisninger.

En stor del av et legeliv går altså med til å skrive. Men er kvalitetssikringen av legers journalnotater, henvisninger og epikriser god nok? Leger kurses i å samtale bedre med sine pasienter, men de kurses ikke i å skrive bedre (2), og mange leger har gjennomført medisinstudiet med svært lite skrivetrening. Vi vet også at mange henvisninger fra allmennleger er uklare, ufullstendige og lite poengterte (3), at en betydelig del av epikrisene fra sykehus er utilstrekkelige (4) eller er for lange, eser ut og skjemmes av dårlig språk (5), og at dialogen om felles pasienter mellom leger i ulike deler av helsetjenesten kan være svak (6). Laboratorieleger kan klage over mangelen på relevante kliniske opplysninger på prøveremissene, og epikriser kan være preget av intern sjargong, stammespråk og kryptiske forkortinger. Slike forhold innebærer at medisinske vurderinger blir mer tidkrevende, vanskeligere og mer usikre enn nødvendig. Pasientbehandlingen blir dårligere, og risikoen for feil øker.

Dagens legestudenter har bak seg gode prestasjoner i videregående skole, og deres evne til å skrive på norsk (og engelsk) er i utgangspunktet mer enn godt nok. Men å skrive journalnotater, henvisninger og vitenskapelige artikler som lege er noe annet enn å skrive norsk stil og tilsvarende tekster som skoleelev. Skiftet av format, sjanger og kontekst innebærer andre og langt høyere krav til presisjon og klarhet. Under studiet er de fleste studenter glad for alle typer tilbakemeldinger de kan få av faglærer, også om journalnotater og skriftlige innleveringer, men det finnes studenter med overdreven tro på egne skriveevner (7).

Det innføres nå nye studieplaner ved alle norske studiesteder i medisin. Tiden som settes av til en skriftlig obligatorisk oppgave økes noe sammenlignet med tidligere studieplaner. I Oslo skal arbeidet med prosjektoppgaven resultere i et manuskript på ca. 25 – 30 sider, som skal evalueres av en ekstern sensor med karakteren *Bestått* eller *Ikke bestått* (8). I tillegg skal studentene skrive laboratorierapporter, kursrapporter og refleksjonsnotater, foruten journalnotater på universitetssykehuset og i praksisperioder (Jan Frich, personlig meddelelse). Ved «journalopptak», dvs. anamneseopptak og klinisk undersøkelse av et visst antall pasienter i enkelte terminer, skal faglærer gjennomgå funnene og godkjenne det skriftlige journalnotatet. Tilsvarende skrivetrening inngår i de nye studieplanene i Bergen, Trondheim og Tromsø.

Mange vil mene at omfanget av skrivetrening fortsatt vil være lavt for et akademisk studium som medisin. Derfor er det viktig å utnytte de mulighetene for skrivetrening som gis. Skrivetrening må prioriteres, både av studenter, lærere og studieledelse. Det samme gjelder trening i å formulere seg muntlig, for eksempel å sammenfatte pasientsamtaler, kliniske problemstillinger eller planlagte behandlingsopplegg.

Digitale skriftlige eksamener, i stor grad basert på flervalgsoppgaver (multiple choice questions), er innført eller innføres nå på alle norske studiesteder, i Oslo etter hvert med graderte karakterer. Ved slike eksamener må studentene også testes – og gis graderte karakterer – i evnen til å uttrykke seg skriftlig på en profesjonell måte. Reliabilitetskrav ved karaktersettingen kan ivaretas på mange måter. For hva er viktigst: at studentene er flinke til å krysse av for det mest riktige av 4 – 5 oppgitte svaralternativer, eller at de kan svare fornuftig på en oppgave uten å få oppgitte svaralternativer? Pasienter kommer sjelden på legekontoret med fire alternative diagnoser eller tiltak skrevet i pannen – den medisinske virkeligheten er mer komplisert enn som så.

Å skrive godt er noe annet og mye mer enn å beherske grammatikk, følge kommaregler og unngå stavefeil. Godt språk er å velge de riktige ordene og å sette dem sammen slik at budskapet når frem til leseren slik forfatteren ønsker (9, 10). Medisinstudenter må lære å gjengi kliniske observasjoner og fremstille medisinske vurderinger i skrift og tale på en strukturert og systematisk måte. Å skrive godt forutsetter en klar tanke. For som en klok person har skrevet: Det er først når man skriver for å nå frem til andre at man skjønner hva man selv tenker (10). Derfor må studentene trene og testes i evnen til å skrive. Vel møtt til et nytt studieår!

REFERENCES

1. Gjersvik P. Språket er en del av faget. Tidsskr Nor Legeforen 2012; 132: 613. [PubMed][CrossRef]
2. Aarseth G, Lie AL, Natvig B. Hvordan står det til med legeerklæringene? Tidsskr Nor Legeforen 2012; 132: 1248–9. [CrossRef]
3. Thorsen O, Hartveit M, Baerheim A. The consultants' role in the referring process with general practitioners: partners or adjudicators? a qualitative study. BMC Fam Pract 2013; 14: 153. [PubMed][CrossRef]
4. Hall C, Bjørner T, Martinsen H et al. Den gode epikrise – kriterier og evaluering. Tidsskr Nor Laegeforen 2007; 127: 1049–52. [PubMed]
5. Wyller TB. Presise epikriser. Tidsskr Nor Legeforen 2017; 137: 641–2. [PubMed][CrossRef]
6. Romøren M, Pedersen R, Førde R. Én pasient, to verdener – samhandling mellom sykehjemsleger og sykehusleger. Tidsskr Nor Legeforen 2017; 137: 193–7. [PubMed][CrossRef]
7. Gjersvik P. Hvorfor er tilbakemelding så vanskelig? Tidsskr Nor Legeforen 2014; 134: 591. [PubMed][CrossRef]
8. Universitetet i Oslo. MED5090 Prosjektoppgave. <https://www.uio.no/studier/emner/medisin/med/MED5090/> (16.6.2017).
9. Pinker S. The sense of style. The thinking person's guide to writing in the 21st century. New York, NY: Penguin Books, 2014.
10. Johansen A. Skriv! Håndverk i sakprosa. Oslo: Spartacus, 2009.

Publisert: 21. august 2017. Tidsskr Nor Legeforen. DOI: 10.4045/tidsskr.17.0537

© Tidsskrift for Den norske legeforening 2026. Lastet ned fra tidsskriftet.no 24. mars 2026.